

2.2023

Sveriges teckenspråkstolkars förenings medlemstidning

TOLKTRYCKET

Tolkrevolution på Facebook

Hörande tolkanvändares perspektiv

Nordic seminar i Köpenhamn

Nya kollegor!

Ny rapport om skrivtolkning

I detta nummer:

- 3 Styrelsenytt
- 4 FST - Vad ska vi kalla oss?
- 5 I korthet
- 6-7 STTF:s årsmöte
- 9 Anekdot från fältet
- 10-11 Nybakade tolkar
- 12 Ögonundersökningar och teckenspråkstolk
- 13-15 Nordic seminar
- 16-17 Ny rapport om skrivtolkning
- 18-19 Vilka är vi i redaktionen?
- 20 Sudoku
- 21-23 Tolkrevolution på Facebook

Framsida: Sommaräng
Foto: Anton Swärdhagen

Baksida: Pioner
Foto: Maria Sköld

TOLKTRYCKET

Sveriges teckenspråkstolkars medlemstidning

Mejl: tolktrycket@sttf.org

Ansvarig utgivare:

Kristian Kåresjö Nelson

Redaktör: Alva Rosengren-Blom

Medverkande detta nummer:

Anton Swärdhagen, Lina Silfwerbrand, Jennifer Palevik, Lina Rehn Lomberg, Rebeca Ferrer Esquivel, Silke Spangler, Maria Sköld, Alva Rosengren-Blom, Elena Jonsson, Gustaf Hafvenstein

Nummer sedan start: 121

Deadline för nästa nummer:

3 september

STTF:s styrelse:

Kristian Kåresjö Nelson, ordförande

Åsa Byléhn, vice ordförande

Lina Silfwerbrand, sekreterare

Rebeca Ferrer Esquivel, kassör

Tina Wigren Svensk, ledamot

Jannicke Kvitvaer, ledamot

Carin Stenberg, ledamot

Annonsera i Tolktrycket:

1/1-sida 4 000 kr

2/3-sida 3 000 kr

1/2-sida 2 500 kr

1/3-sida 1 800 kr

1/4-sida 1 500 kr

1/8-sida 1 000 kr

Vid köp av halvsidesannons (eller större) i tidningen ingår en veckas annonsering på sttf.org och en puff i STTF:s flöde på facebook.

Redaktion för Tolktrycket:

Alva Rosengren-Blom

Maria Sköld

Silke Spangler

sttf.org

[sttftolk](https://www.instagram.com/sttftolk)

Sveriges
teckenspråkstolkars
förening (STTF)

Bli medlem på sttf.org

Aktiv 350 kr

Stödjande 200 kr

Organisation 800 kr

Endast prenumeration 600 kr

Extra nummer (för pren.) 350 kr

Studerande 175 kr

Styrelsenytt

Hej i sommarvärmen!

Jag vill börja med att säga grattis till våra nyexaminerade tolkkollegor! Välkomna till världens bästa yrke!

Jag vill också hälsa välkommen till våra nya styrelsemedlemmar Jannicke och Carin. Jag hoppas ni kommer att trivas bra i styrelsen!

Under våren har vi tillsammans med FST haft styrelseutbildning. Vi har träffat Hans från ABF, som utbildat oss i allt möjligt nyttigt kring ämnet styrelsearbete. En av de viktigaste sakerna jag tar med mig från våra träffar är att styrelsen ska se till att ha kul tillsammans! Man ska känna att det man gör är roligt, för då smittar det av sig på medlemmarna.

Styrelsen har även träffats i Stockholm för en styrelsehelg, där vi lärde känna varandra och fick mycket annat viktigt gjort. Vi planerade bland annat för nästa årsmöte som kommer att hållas i Örebro. Om du sitter på några idéer eller om du vill bidra med något annat, släng iväg ett mejl till kontakt@sttf.org. Tiden går fort och snart är det ett nytt år!

Det har varit både Nordic Seminar i Köpenhamn (läs mer om det på sida 15-17) och Rikstolkkonferens i Göteborg (kommer i nästa nummer av Tolktrycket). Hoppas ni som deltog på dessa tyckte det var givande!

I september är det EFSLI i Grekland och STTF kommer att vara representerat. Om du inte redan anmält dig, gör det!

Styrelsen tar några veckor ledigt nu så ses vi i höst igen, utvilade och fyllda med ny kraft!

Jag hoppas att du får en skön och avslappnande sommar!

Styrelsen genom sekreterare Lina

**VILL DU HA MED NÅGOT I NÄSTA NUMMER?
MANUSSTOPP 3 SEPTEMBER 2023**

Vad ska vi kalla oss?

Idag ingår tolkning till personer med dövblindhet i utbildningen till teckenspråkstolk men så har det inte alltid varit. De tolkar som gick teckenspråkstolkutbildningen på den tiden då tolkning till personer med dövblindhet inte ingick hade senare chansen att läsa en påbyggnadsutbildning för att få den kompetensen. I och med att tolkning till personer med dövblindhet idag ingår i utbildningarna så har det förändrat synen på yrket och även yrkestiteln för teckenspråk- och dövblindtolkar.

När det gäller skrivtolkning så har utbildningen där nästan gjort en omvänd resa. Utbildningen till vuxendövtolk var en treårig utbildning och den som tog examen hade kompetenserna skrivtolk och TSS-tolk. Idag är det en ettårig utbildning för att få kompetensen skrivtolk.

Med detta sagt så kommer vi nu till huvudfrågan, vad ska vi kalla oss? Är det verkligen rättvisande att prata om antal kompetenser och värderas alla kompetenser lika högt?

I vardagligt tal slänger vi oss med termen "trippelkompetens/trippel" och då räknas skrivtolkning, teckenspråkstolkning och tolkning till personer med dövblindhet in i de kompetenserna. Det är vanligtvis en teckenspråk- och dövblindtolk som har vidareutbildat sig till skrivtolk, det är betydligt färre som har gjort den omvända resan. Om en vuxendövtolk vidareutbildar sig till teckenspråk- och dövblindtolk så används samma term "trippelkompetens/trippel" men det stämmer ju faktiskt inte. Den tolken har ju faktiskt fyra kompetenser, skrivtolk, TSS-tolk, teckenspråkstolk och dövblindtolk. Korrekt benämning borde då bli "kvadrupelkompetens/kvadrupel" men det säger vi inte. Varför, och vilken kompetens är det som inte räknas?

Det finns även ett antal tolkar som har gått syntolkutbildningen men för dessa tolkar säger vi inte heller att de har fått ytterligare en kompetens. Skrivtolk, TSS-tolk och syntolk = "trippelkompetens/trippel"? Hur ser det ut för döva teckenspråkstolkar, som är en relativt ung yrkeskategori, vilka kompetenser har de?

Vi alla jobbar med språk i olika former och språk har betydelse, orden har betydelse och de påverkar våra attityder och perspektiv. Vad är normen och vilka är det som sätter normen?

*Lina Rehn Lomberg
Jennifer Palevik
FST*

Svar

I förra numret av Tolktrycket (nr 1/2023) publicerade vi en text från en f.d. tolk i Västra Götalandsregionen. Där berättade Hanna Nordqvist om vad som lett fram till att hon sagt upp sig och bytt yrke. Tolktrycket har kontaktat VGR för att ge dem möjlighet att uttala sig.

“Det finns inget att kommentera då insändaren skriver att arbetsgivaren har följt alla regler. Vi ser positivt på att medarbetare uttalar sig i media eller använder sociala medier för att resonera kring sitt arbete.”

Med vänliga hälsningar,
Anne Granath
Verksamhetschef
Syn och Tolkverksamheten
Västra Götalandsregionen

Linguacom i konkurs

I ett pressmeddelande meddelas att styrelsen i Linguacom Communication AB beslutat att ansöka om konkurs. Ansökan lämnades in till Nacka tingsrätt den 9 juni. Beslutet att ansöka om konkurs baseras på den situation som uppdagades i Linguacom den 16 maj 2023, och som pressmeddelades den 17 maj 2023, om att förra VDn i bolaget misstänks för grov förskingring och grov trolöshet mot huvudman. VDn misstänks för att för bolagets räkning beställt stora mängder mobiltelefoner och sedan stulit och sålt vidare. Tillvägagångssättet med att undanhålla leverantörsfakturorna från Linguacoms redovisning har försvårat upptäckten. Seafires (moderbolagets) utredning visar på att skadan, i form av skulder till återförsäljare av mobiltelefoner, överstiger 20 miljoner kronor.

Uppsnappat om teckenspråk och tolkar

Tolktrycket har än en gång anledning att tipsa om Språket i P1. Den 15 maj släppte de, det auditiva mediet till trots, ett avsnitt vid namn “Teckenspråket - allt du velat veta”. Tommy Lyxell från Språkrådet medverkar som gästexpert och avsnittet finns både att lyssna på och att läsa på Sveriges Radios hemsida (eller, som det heter, “där poddar finns”). Även vi tolkar kan lära oss något, har du till exempel koll på årets tecken 2022?

Ingen har väl missat Tobias Palmkvists fina krönika i Dövas Tidning om sin fru, tillika vår tolkkollega: “Jag är gift med en hemlig agent”. Men om du har levt i social medieskugga så finns texten att läsa eller syssna på på dovastidning.se. Tobias sträcker ut en hand från dövvärlden till oss tolkar i en uppmaning om att göra gemensam sak för att se till att stärka tolkars arbetsvillkor och löner.

STTF:s årsmöte

Av Silke Spangler

Den 26:e mars 2023 hölls föreningens årsmöte på videoplattformen Zoom. Som mest hade 29 personer kopplat upp sig, men de röstberättigade medlemmarna räknades till enbart 23. I kölvattnet av coronapandemin träffades vi för fjärde gången i rad digitalt istället för fysiskt. Men styrelsen planerar att det ska bli ändring på detta från och med nästa år! Mer om det senare.

STTF:s ordförande Kristian Kåresjö Nelson välkomnade medlemmarna och lämnade sedan över till SDUF:s ordförande Julia Grahn som i egenskap av mötesordförande ledde oss igenom denna eftermiddag med tydlig hand. Evelina Wallin utsågs till mötessekreterare.

Från styrelsens verksamhetsberättelse för 2022 kunde några glädjande punkter berättas. Medlemsantalet har ökat något, och vi landade på 183 medlemmar i slutet av året. Kristian rapporterade även att det är många som verkar hitta till STTF. Studenter, verksamma tolkar, tolkanvändare med flera har tagit kontakt, och även kontakter från utlandet har tagits. Kul! Föreningens aktiviteter har under 2022 mest hållits på distans, men styrelsen planerar för fler fysiska träffar detta år.

Mötet diskuterade om det ändå var bäst att fortsätta med digitala årsmöten i och med att det är lättare för tolkar från hela landet att delta. Men antalet 23 röstberättigade medlemmar under mötet talade inte ett jättetydligt språk för det argumentet. Dålig internetuppkoppling och andra problem leder också till att diskussioner inte blir vad de hade kunnat bli om alla hade suttit runt samma bord. Med stor sannolikhet kommer styrelsen planera för en hybridlösning, där man ska kunna delta på själva årsmötet digitalt, men där kringarrangemanget är en fysisk träff. Örebro ska vara platsen för nästa års årsmöte den 24 mars 2024. Boka in det i kalendern redan nu! Redan 2020 skulle vi alla ha träffats i Örebro egentligen...

...det är många som verkar hitta till STTF. Studenter, verksamma tolkar, tolkanvändare med flera har tagit kontakt, och även kontakter från utlandet...

Tolktrycket fick sig lite extra beröm och till och med applåder. Tack för det!

Så kom vi till själva valet av nya styrelsemedlemmar, som resulterade i följande uppställning:

Jannicke Kvitvaer, nyval 2 år
Carin Stenberg, nyval 2 år
Åsa Byléhn, vice ordförande, omval 2 år
Lina Silfwerbrand, ledamot, omval 2 år
Tina Wigren Svensk, ledamot, 1 år kvar
Rebeca Ferrer Esquivel, kassör, 1 år kvar
Kristian Kåresjö Nelson, ordförande och webbansvarig, 1 år kvar

Avgående styrelsemedlemmar: Juli af Klintberg och Pauline Rörström

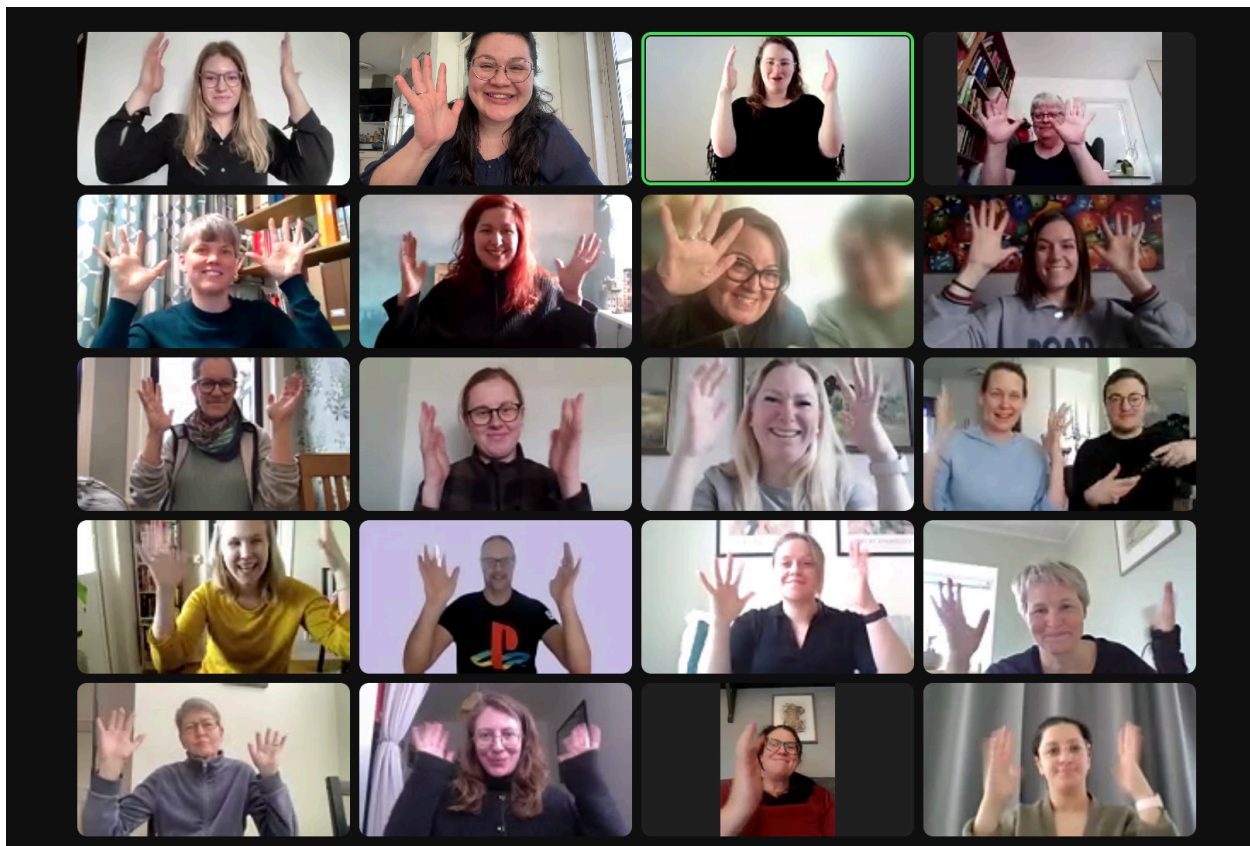
Vad ska den nya styrelsen ta sig för under året då? Jo, de har tänkt sig att locka fler arbetsplatser till att bli medlemmar i STTF för en kostnad på 800 kronor om året. Det nämndes att det ju kan tyckas vara en självklarhet att man som tolkarbetsplats prenumererar på Tolktrycket.

Det stora fokusområdet för året 2023 i verksamhetsplanen heter "post-covid". Det vill säga en tillbakablick på pandemin och tiden framöver: Vilka lärdomar kan vi dra? Hur mår vi egentligen? Och hur kan vi delvis gå tillbaka till att träffas mer fysiskt igen? En annan viktig fråga, som har blivit något av en långbänk, är den administrativa tjänsten som STTF har stort behov av. Nu verkar det äntligen finnas en ljusning på den fronten! Efter att förhandlingarna med SDR inte har utmynnat i någon lösning, har styrelsen förhoppningar om att kunna skriva avtal med ett företag i Skåne som ska ta sig an STTF:s administration. Vi håller tummarna! Var kostnaderna för detta kan landa i är i nuläget oklart.

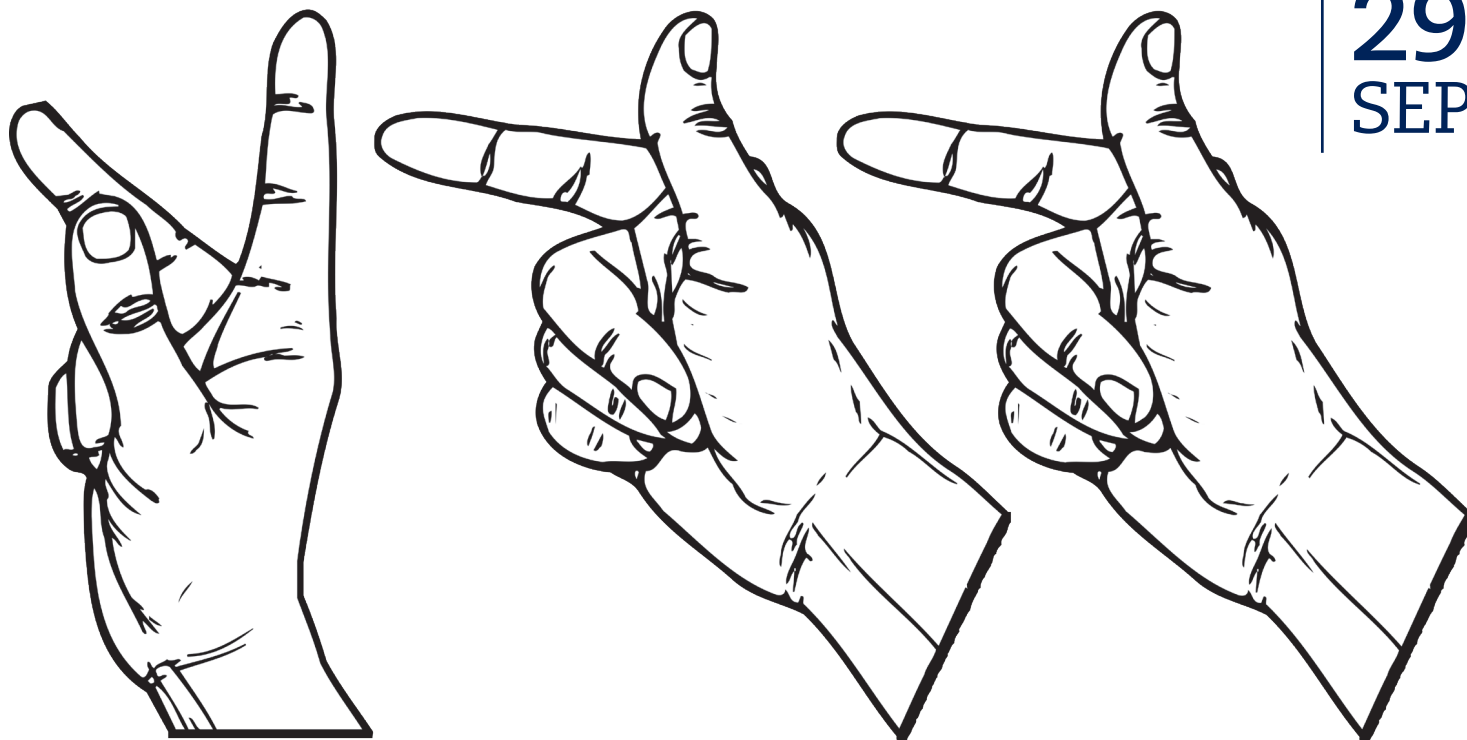
Styrelsen har lagt en budget som ska landa i röda siffror: - 177 000 kr. Det var det några som reagerade på och ställde frågor kring. Förklaringen till detta är att den nyss nämnda administrativa tjänsten kommer att kosta en del, samt att ett

fysiskt årsmöte är förknippat med mycket högre kostnader än en digital träff. Hemsidan behöver också en uppfräschning. Det finns dock ett kapital på över 300 000 kronor att tillgå som styrelsen nu planerar att använda sig av. Det lyftes även frågor kring budgetens otydlighet, då det exempelvis inte framgick så många detaljer kring olika kostnader som intäkter kring årsmötesplaneringen. Sammanfattningsvis medgav styrelsen att budgeten är väldigt generös, men betonade att de verkligen vill satsa i år, därav det negativa resultatet.

Då det inte hade kommit in några motioner, avslutade ordförande Kristian med ett stort tack till mötesordförande Julia, hela styrelsen, Tolcktrycket, och alla andra som har bidragit till årsmötets genomförande. Han lyfter blicken framåt och tycker att framtiden är ljus, trots att nu även Södertörn lägger ner sin utbildning till sommaren. Vi hoppas att han har rätt.

29
SEP

KTT firar 10-årsjubileum!

Kandidatprogram i teckenspråk och tolkning (KTT) fyller 10 år. Det firar vi på eftermiddagen den 29 september med tårta, underhållning och föreläsningar:

- Anna-Lena Nilsson, professor i teckenspråk och tolkning
- Jemina Napier, professor i interkulturell kommunikation
- Florian Tirnovan, komiker.

Välkommen att fira tillsammans med oss!

Mer information och länk till anmälan finns på vår webbplats:
tolk.su.se/10jubileumKTT

Institutionen för svenska och flerspråkighet
Tolk- och översättarinstitutet
Institutionen för lingvistik

Stockholms
universitet

Parles-tu français?

Jag minns en gång då jag stått och tolkat på scen - från talad svenska - i ett par timmar och när det var färdigt steg jag av scenen och sökte upp den döva deltagaren för att säga hejdå. Då kom en av de hörande deltagarna fram och började prata med hen, så jag lyfte mina händer och var beredd på att börja veva när jag plötsligt insåg att personen pratade franska. Just den första meningen uppfattade jag, men jag informerade snabbt den döva deltagaren om situationen och vände mig sedan till den hörande och sa: "I am sorry, I do not speak French. Do you speak Swedish?". Då fick jag någon mer kommentar på franska till svar. Då försökte jag igen: "Do you speak English? Spanish?". Samma resultat. Lite uppgivet vände jag mig till den döva deltagaren och tecknade "Tyvärr, verkar som att hen bara pratar franska och jag förstår inte",

samtidigt som jag använde rösten. Då reagerade den hörande och sa: "Jaha, ni kan prata svenska!". Jo, men visst. Vad trodde hen att jag och kollegan annars hade stått och tolkat under två timmar? Högst märkligt.

Rebeca Ferrer Esquivel

Har du också varit med om något skojigt eller märkligt på fältet som du vill dela med dig av i Tolktrycket? Klart du har! Skicka dina lustiga anekdoter (självklart med anonymiserade tolkanvändare) till oss på tolktrycket@sttf.org

Stort grattis till alla nya tolkar!

Stockholms universitet

Bakre raden: Klara Svensson, August Netz, Amanda Gidlöf
Mellersta raden: Joanna Georgieva, Fanny Söderqvist, Viola Kaiser, Fanny Aksberg, Linnea Appel, Liv Brännberg Fogelström
Främre raden: Lovisa Jansson, Ariane Öhman Wiberg, Alma Dunér
Frånvarande: Ivonne Arosenius

Västanvik folkhögskola

Från vänster: Pontus Fredhage
Foto: Celina Sand

Fellingsbro folkhögskola

Från vänster stående: Lova Gustavsson Lindeman,
Emma Persson, Hanna Malmqvist, Linnea Sahlström
och Julia Grönlund
Sittande från vänster: Elin Karlsson, Lovisa Nilsson,
Linnea Fernström och Lucas Jofjord
Foto: Mats Lindblom

Södertörns folkhögskola

Från vänster: Tilda Sålder, Engla Johansson
Lönn, Jack Nordqvist

Ögonundersökningar och teckenspråkstolk

– en hörande tolkanvändares perspektiv

Jag arbetar som sjuksköterska på en ögonmottagning där jag träffar både vuxna och barn. Förutom att kontrollera patientens synskärpa (som hos optikern) krävs olika apparater där kommunikationen mellan mig och patienten behöver fungera. Undersökningarna kan innefatta foto-grafering av olika delar av ögat, ögontrycksmätning, undersökning i ögonmikroskop med mera.

Varje patientmöte är unikt. Beroende på patientens förutsättningar ser det kommunikativa pusslet olika ut. När det står ”tolk” i notisen om patientbesöket blir pusslet svårare, då ord och uttryck ska filtreras genom det språk patienten talar. Det händer att det blir utmaningar vid ett besök med språktolk, men när det står ”teckenspråkstolk” når utmaningen en ny nivå.

Vid en synundersökning testas ett öga i taget. Första gången jag skulle syntesta en döv patient med kraftig synpåverkan slog det mig att personen inte skulle se något när jag täckte för ögat med bäst syn. Patienten skulle därmed inte se tolken och med andra ord skulle jag inte kunna förmedla information längre. Nu fick jag ställa om totalt. Istället för att simultant informera, undersöka och ställa frågor fick jag istället gå igenom viss information och

instruktioner innan undersökningens start. Jag och patienten fick komma överens om tillfälliga tecken som skulle visa ”bättre”, ”sämre” och ”lika”, samt om lappen för ögat skulle tas bort så patienten kunde se vad tolken tecknade.

Många av undersökningarna jag gör utförs i mörker, vilket givetvis medför att patienten och tolken inte ser varandra. Vid en ögonbottenfotografering ska patienten titta på en lampa medan jag tar bilder. När patienten sitter med hakan eller huvudet i apparaten är det inte lätt att snabbt säga ”titta på lampan”. ”titta stort” eller ”blinka” som när jag har en hörande patient. Vid sådana tillfällen hjälper tolken mig med taktila kommandon då jag inte alltid når patienten på andra sidan maskinen.

Då det finns en samsjuklighet mellan hörselskada/dövhet och synnedsättning/blindhet ställs höga krav på vårdpersonal och tolkar för att patienterna ska få rätt och jämlik vård. Även om jag utvecklat strategier för att förbättra kommunikationen med patienter som behöver teckenspråkstolk så kan jag och andra alltid lära oss mer.

Elena Jonsson är ögonsjuksköterska på verksamhetsområde ögon vid Universitetssjukhuset Örebro.

Nordic Seminar 2023

Text och foto: Rebeca Ferrer Esquivel

Torsdagen den 13 april satte jag mig på ett tåg till Köpenhamn. Det är svårt att tro, men jag har faktiskt aldrig besökt staden tidigare och det faktum att vi har direkttåg från Stockholm var en härlig överraskning. Efter sisådär fem timmar var jag framme i en stad som kändes som hemma, enda skillnaden var att det plötsligt blev svårare att tjuvlyssna på folk.

Dagen efter var det dags att träffa de nordiska kollegorna inför en båtutur genom Köpenhamns kanaler för att kicka igång Nordic Seminar 2023. Vädret var inte riktigt på vår sida, men det hämmade inte den härligt sprudlande stämningen som genast började sprida sig i gruppen. Jag kan inte säga att jag minns så mycket av det guiden sa, vilket till viss del beror på att det var svårt att höra men också för att vi var för upptagna med att lära känna varandra och äntligen få pladdra på om allt som man sällan hinner med mellan uppdrag. Efter turen i kanalen delades vi upp i blandade grupper och mitt sällskap hamnade på en mysig restaurang där vi fortsatte pladdra på för fullt tills det var dags att gå hem och vila sig inför första konferensdagen.

Sen var det lördag och i konferenslokalen mötte vi en hel del nya ansikten. Välkommandet var kort och koncist och sen var vi igång med den första föreläsningen - "Interpreting in institutional interaction" med Martha Sif Karrebae och Marta Kirilova. De presenterade en studie de hade gjort om vad rättstolkar (mellan talade språk) faktiskt tolkar och de tillägg/omskrivningar som görs som till stor del har kommit att bli en del av rättstolkningen. Ett exempel är de tillägg tolkar kan göra för att komplettera informationen gällande rättsprocessen, så som att förtydliga att nästa förhandling sker digitalt, även det inte bokstavligen uttryckts av källspråkstalaren och kan tyckas underförstått. Detta sattes i jämförelse med vad som anges i riktlinjerna för rättstolkar och det blev tydligt att förväntningen på vad tolkar ska göra och det faktiska resultatet kan skilja sig avsevärt. Ett intressant ämne som definitivt berörts på Rättstolkutbildningen och som är värt att fundera på.

.....▶

Efter korvstoppningen om det danska rättstolkssystemet var jag redo för lite workshop och diskussion med kollegorna kring just teckenspråkstolkning. Under konferensen skulle man få tillfälle att delta på två workshops av totalt tre: "The sign language interpreter in the complex grammar of the court proceeding" med Anne Vikkelsø, "How well do you know those you interpret for?" med Tabita Hegelund Pehrsson och Joseffa Pernille Funk, samt "Signs from a pioneer: Relaying information effectively to the deafblind" med Dorte Eriksen. Jag valde den andra och hade stora förväntningar utifrån titeln. Dock så visade det sig att föreläsningen inte alls handlade om det jag hade föreställt mig, utan fokuserade på Danmarks mottagande och omhändertagande av döva nyanlända. Själva biten som handlade om just tolkning handlade om vilka faktorer som kan försvåra tolkning av och för nyanlända personer.

Trots att kollegorna hade intressanta perspektiv att dela med sig av under de väldigt korta stunder vi hade gruppdiskussion, så tror jag att mina egna förväntningar utifrån titeln förstörde lite av upplevelsen. Det finns självklart en massa nyttigt vi hade kunnat lyfta fram och syna under lupp vad gäller vårt arbete med tolkanvändare som har begränsat teckenspråk. Man berörde visserligen en del, så som processen för hur man lär sig ett språk när man inte har något i grunden, och vad vi som tolkar bör tänka på beroende på var i den processen personerna befinner sig. Men det var svårt att fokusera på den biten när både jag och andra kollegorna hakade upp oss på att det var just hörande - om än tidigare tolkar - som ansvarade för mottagningen av döva nyanlända. Språkdeprivation hade nog inte nämnts om inte vi i publiken hade tagit upp det. Här hade vi ju en fantastisk möjlighet för erfarenhetsutbyte och föreläsarna borde ha kortat ner sin presentation för att låta oss diskutera lösningar ute på fältet. Fördelen var väl att vi hade gott att prata om under lunchen!

Efter att vi ätit lunch och hunnit samtala om minst tjugo olika ämnen var det dags för nästa omgång workshops. Den här gången valde jag att gå på Anne Vikkelsøs workshop. Hon är chefsjurist på Köpenhamns Universitet och började med att berätta lite om hur teckenspråkstolkning i rätten sett ut hittills, om rättens förväntningar och om rättssäkerhetsrisker. Men här undrade jag lite samma sak som under första workshoppen, nämligen: är workshop rätt ord för detta? Det var en väldigt intressant föreläsning men än en gång, inget erfarenhetsutbyte att tala om. Det mesta som hon tog upp har de flesta som gått rättstolkutbildningen nog hunnit diskutera ett antal gånger. Ett snabbt exempel på rättssäkerhetsrisker är ju att olika tolkars taltolkning under rättsprocessen kan påverka juryns uppfattning av tolkanvändarens trovärdighet. Det var, trots allt, ett intressant ämne och Anne var en motiverande föreläsare. Och så var det härligt att se ett exemplariskt samarbete mellan döv föreläsare och tolkar.

Inför sista föreläsningen för dagen samlades vi än en gång i storgrupp och tittade med spänning på när kollegan Kristian Skedsmo från Norge steg på scen för att föreläsa om sitt arbete “Other-initiations of repair in Norwegian Sign Language”. För att sammanfatta det väldigt kortfattat och förenklat så handlar hans studie om hur döva åtgärdar “bortfall” eller “otydligheter” i kommunikationen med varandra, till exempel när en bokstavering missats eller referensen till en specifik plats inte gått hem. Den behandlar också hur de gör det på ett sätt som inte känns lika irriterande som när tolkar behöver stoppa för att få kompletterande information under en tolkning. Hans studie går att googla fram om man är nyfiken på att läsa mer.

På kvällen var det dags för gala, ‘schtår du! En otroligt trevlig tillställning i fabulösa lokaler med riktigt god mat. Det dansades fram till småtimmarna och jag applåderar alla mina nordiska kollegors dansmoves.

Morgonen efter bjöd på lite sömnbrist men en majoritet befann sig på plats inför Janne Boye Niemeläs presentation om bevarandet och utvecklingen av de nordiska teckenspråken. Här nämndes faktiskt delsvenskakällorsomjagtidigare

inte hört om, så som Teckenspråksbarometern 2020 och ISOF:s checklista för att stärka små språk. Men föreläsningen handlade i stort om de olika forum som idag ansvarar för det arbetet.

Sen var det dags för den sista föreläsningen: “If you know where it’s going, you can jump on board”. Om jag fått bestämma så hade Hólmfríður Þóroddsdóttir fått prata om detta en hel dag. Hon presenterade en studie hon gjort där hon jämfört tolkningar där tolkar fått förberedelse med tolkningar där de inte fått det. Hennes studie bekräftade egentligen det vi redan vet: vi kan tolka bättre om vi vet vad det pratas om, samt att äldre kollegor oftast har mer i ryggsäcken och kan klara sig bättre utan förberedelser. Det underbara med denna presentation är att vi nu har något konkret att hänvisa till när vi argumenterar för att vi behöver förberedelsetid.

Mycket av det jag tar med mig från konferensen togs upp utanför konferenslokalerna. Vid lunchen, ute på rökrutan, vid kaffemaskinen, etcetera. Vi hade en del liknande utmaningar och tusentals strategier att dela med oss av till varandra. Stort tack för den här gången, kollegor, vi ses på Nordic Seminar 2025 på Island.

Skrivtolkning

Forskning och praktik

Av Lina Silfwerbrand

Jag har läst rapporten *Skrivtolkning. Forskning och praktik* som författarna Ulf Norberg, Ursula Stachl-Peier, Maria Laurin, Jenny Therén, Victoria Öjefors Quinn och Liisa Tiittula har skrivit tillsammans med Södertörns folkhögskola, Myndigheten för tillgänglig media och Stockholms universitet. Det är oerhört roligt, men framför allt behövt, att vi äntligen får ta del av en rapport om skrivtolkning. Det finns alldeles för lite forskning och material på detta område så jag är väldigt tacksam.

Det är en väl uppbyggd rapport på 120 sidor där vi bland annat får läsa om hur skrivtolkning vuxit fram genom åren. Tolkning och rätten till tolk började hos barndomsdöva genom ett riksdagsbeslut 1968 som permanentades 1976 då även tolkning till personer med dövblindhet ingick. Det var efter detta det började fokuseras på personer med behov av skrivtolkning, och det var då utvecklingen av denna metod tog fart på riktigt. Bland annat bildades den första organisationen för vuxendöva 1980 och vuxendövtolkare började utbildas på Wiks folkhögskola utanför Uppsala 1981. Då var den första kursen endast 32 veckor lång och innehöll bland annat mun-hand-systemet och skrivtolkning både för hand och på skrivmaskin.

Författarna beskriver hur utbildningen har utvecklats under åren, samt hur den är uppbyggd idag. Det beskrivs också tydligt hur tekniken utvecklats under åren, från att börja som handskrivna tolkning för att utvecklas via Svarta Major till dagens datorer, som först runt år 2000 började användas i utbildningen.

I rapporten är hela sju kapitel dedikerade till forskning. Det har länge funnits väldigt lite forskning om skrivtolkning, men det har skett en förändring under de senaste 30 åren. Idag är inomspråklig översättning och överföring från talat språk till skriftspråk relevanta ämnen för forskning. Dock saknas det fortfarande djupgående studier i samtalssituationer där det bland annat kan vara intressant att undersöka interaktionen mellan tolken, tolkanvändaren och skärmen.

Rapporten förklarar skillnaden på talad och skriven text. De följer olika normer, till exempel att den skrivna texten oftast är mer grammatisk korrekt. De skriver också att varje människa har en unik röst och att rösten är en del av en människas identitet. När talet överförs till skrift, skiljs talaren från texten och det unika i rösten försvinner. I rapporten står också mycket om vad som kan försvinna under ett skrivtolkat uppdrag, till exempel när talaren pekar på något specifikt på tavlan. Detta måste uttryckas linjärt, det vill säga före eller efter att det händer, istället för simultant som i teckenspråkstolkning.

Författarna tar även upp hur det ser ut med skrivtolkning i världen: att vi i Norden är de med högst antal skrivtolkar per antalet döva/hörselskadade i befolkningen. Det står även att Finlands Liisa Tiittula var en av de första forskarna inom översättningsvetenskap som undersökte skrivtolkning. I en av hennes artiklar konstaterades det att utelämnningar är en del av skrivtolkars medvetet valda strategier, och inte enbart en nödlösning för att komma ikapp.

Rapporten ger många exempel på situationer där en skrivtolk kan förekomma. Detta gör det lättare för gemene man att förstå skrivtolkars arbetssituation. I slutet av rapporten finns några bilder där det illustreras på ett roligt sätt hur tolken måste anpassa sig i olika lägen (se bild).

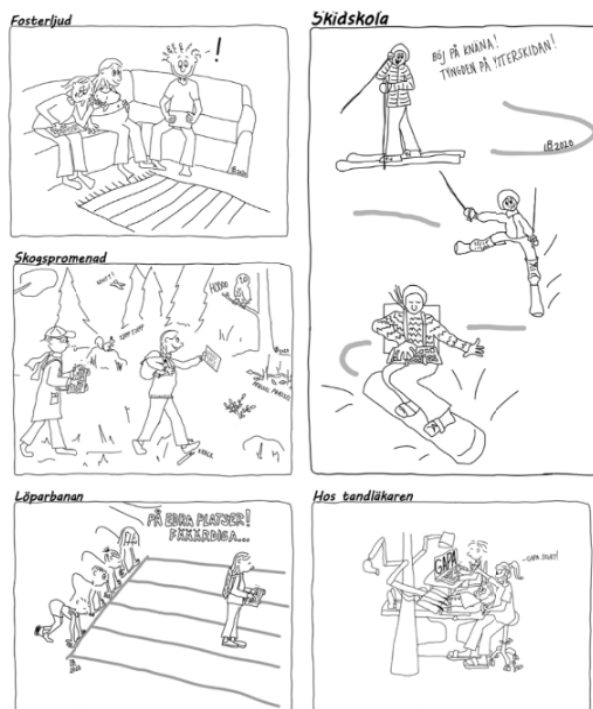
Man kan också läsa om att förberedelser, arbete med förkortningar och samarbete med kollegan är centralt för skrivtolkars arbetsprocess. Det finns forskning om tolkning som visar att noggranna förberedelser kan minska stressen under tolkuppslaget. Det är viktigt att man förbereder sig tillsammans med sin kollega, bland annat kring hur stödtolkningen ska ges och vilka förkortningar som ska läggas in. För att leverera bra tolkningskvalitet är förberedelser inför ett uppdrag centralt.

I sista kapitlet diskuteras aktuella tendenser och framtida utvecklingar inom området skrivtolkning. Författarna har listat fyra stycken och en av dessa är distanstolkning på nya sätt och i nya sammanhang. Hybridmöten, tolkning där endast tolken är på distans, eller distanstolkning, där alla är på distans, var knappt något vi gjort innan pandemin, men idag är det vardag. Den andra utvecklingstendensen är att tolkanvändargruppen kommer att, och har redan börjat, variera. Det är inte längre endast vuxendöva som beställer skrivtolk, utan bland annat döva och personer med dövblindhet har också tillkommit i gruppen. Dessutom har förväntningarna från

tolkanvändarna förändrats, då uppdragen idag har högre taltempo och annan terminologi. Det tredje är att textning kan komma att bredda skrivtolkens yrkesroll. Tv-program, livesändningar och videos på internet ska idag tillgängliggöras, vilket gör att kompetensen behövs även där. Den fjärde och sista framtida utvecklingstendensen är att tekniken utvecklas, specifikt kring återtalt och automatiserad textning. En framtidsmöjlighet skulle kunna vara ett ökat samarbete mellan människa och maskin, där skrivtolken efterredigerar en automatiserad textning.

Allra sist i rapporten får vi läsa ”röster från samhället” och det tyckte jag personligen var roligast att läsa. Där framkom det så tydligt att skrivtolkning behövs och att det betyder så oerhört mycket för en stor grupp i samhället.

Rapporten finns att läsa i sin helhet på MTM.se.

Vilka är vi som gör Tolktrycket?

Maria Sköld

Examen: Fellingsbro folkhögskola 2010

Arbetsplats: Örebro Tolkcentral

Jag blev värvad till redaktionen när jag var ganska ny tolk för att jag gillar att både skriva och korrläsa. Efter ett längre uppehåll från tidningsarbetet är jag nu tillbaka i redaktionen sedan 2021, då tjänstledighet för studier gjorde att jag orkade engagera mig igen. Det blev intressant att se tolktrycket utifrån med en distans som jag tidigare saknat. Nu är jag tillbaka i tolktjänstgöring igen, och ser arbetet med tidningen som en länk till den skrivande världen, när jag inte behöver skriva akademiska uppsatser i tid och otid. Jag tycker att det är viktigt att hela tiden ha frågan om tolkars arbetsvillkor uppe på tapeten, och har varit drivande i Tolktryckets engagemang kring tolkbristen som vi har återkommit till ett par gånger.

Alva Rosengren-Blom

Examen: Härnösands folkhögskola 2013

Arbetsplats: Örebro Tolkcentral

Jag blev 2016 tillfrågad om jag ville gå med i STTF:s styrelse, men istället hamnade jag i redaktionen för Tolktrycket och har sedan dess blivit kvar här. Sommaren 2021 hade jag hastigt och lustigt tagit över redaktörs- och layoutjobbet efter Stefan Coster, och hade tur i oturen när jag i ungefär samma veva bröt en tå. Eftersom jag inte kunde gå ordentligt var jag sjukskriven ett par dagar och ägnade den tiden åt att medelst Youtube lära mig grunderna i layout. Jag engagerar mig i Tolktrycket och STTF eftersom jag tycker om att skriva. Allt eftersom har jag insett att Tolktrycket har en viktig funktion att rapportera om vad som sker i tolksverige. Tidningen är en källa till information men också ett diskussionsforum där vem som helst kan få göra sin röst hörd!

Silke Spangler

Examen: Nordiska folkhögskolan 2017

Arbetsplats: Örebro Tolkcentral

2018 ställde jag en försiktig fråga till en dåvarande redaktionsmedlem om hur det var att jobba med Tolktrycket. Några dagar senare tog jag emot ett telefonsamtal från en annan medlem som inleddes med "Vad roligt att du gått med i redaktionen", och på den vägen var det. Jag tycker det är roligt att skriva, att göra en tidning tillsammans med andra kloka människor, och hålla sig ajour om vad som händer i tolkvärlden. Vårt yrke står under stor press på olika sätt, och kan vi bidra till att göra någon fråga mer tydlig, få någon att engagera sig på något håll, eller bara ha en trevlig lästund i sin sommarstuga, så är jag nöjd!

Vivälkomnar alltid nya skribenter, fotografer, illustratörer och layoutare, fler hjärnor och perspektiv, gärna en ny redaktionsmedlem! (Och vi lovar att inte tvinga in dig i redaktionen för att du ställer en fråga eller visar intresse.) Hör av dig till oss på tolktrycket@sttf.org om du vill vara en del av STTF:s enda och bästa medlemstidning!

Somrig sudoku

Av Gustaf Hafvenstein

Vanliga sudoku-regler gäller: Placera siffrorna 1 till 9 i varje rad, kolumn och 3x3-box utan att upprepa en siffra. Facit finns på sista sidan.

Klassisk XIV

		5	2		4	3		
	1						6	
			6		7			
		3	5		9	1		
2			8		1			4
6	7						9	8
	3	4				2	5	
		8	1	3	6	7		
				2				

Klassisk XV

		1	8		6	4		
	3							2
			9		5			
	5	6	4		7	1	3	
9								8
			5		9			
		8	1	9	2	7		
	4						6	
7								3

Tolkrevolution på Facebook

Många av Tolktryckets läsare har nog sett och kanske gått med i en facebookgrupp vid namn "Teckenspråkstolkars framtidsrevolution". Vi har pratat med gruppens administratör Pontus Fredhage, för att få lite mer inblick i gruppens syfte och hur den kom till.

Vem är du?

Jag är 27 år gammal, och tar examen från tolkutbildningen på Västanvik nu i juni. Efter att ha gått bilmekaniker på gymnasiet jobbade jag sedan som personlig assistent, vilket krävde att jag behövde lära mig teckenspråk. Ung som jag var tänkte jag att det är väl inga problem, och gick en två dagars TUFF-kurs. Efter det kände jag att jag ville bli tolk, och började fyra år senare på tolkutbildningen.

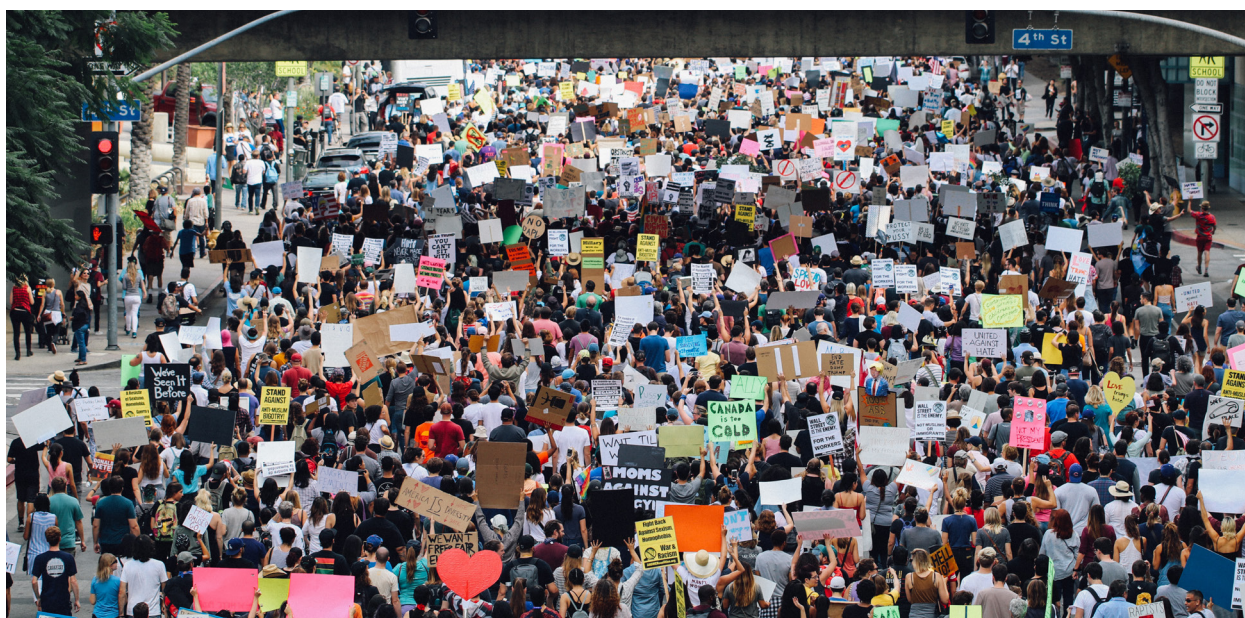
Vill du berätta lite om hur rörelsen startade?

Allt började under min prova på-praktik, där jag kom i kontakt med en tolk som var kritisk till villkoren i yrket. Personen bytte sedan yrke till elevassistent och höjde sin lön med 7000 kronor i månaden. Det kändes konstigt för mig att en utbildad tolk skulle tjäna så dåligt att det lönade sig att byta till ett jobb som inte kräver utbildning.

När jag kom tillbaka till skolan började vi studenter prata mycket om detta, även i samband med att tolkstudenterna från Stockholms universitet kom och hälsade på på Västanvik. Elever ifrågasatte varför de skulle gå kvar, när man kommer ut till en ingångslön på 22-24 000 i månaden. Vi började prata om vad vi elever som ska ut i yrket kan göra för att ändra på detta. Som elever kände vi oss väldigt begränsade i vår makt. Vi lekte med tanken på att kräva jättehög lön när vi kom ut. Då kommer ingen att anställa oss, men i slutändan kommer det att leda till tolkbrist. Men det vi tänkte att vi i alla fall kunde göra var att starta en grupp på facebook som kan ta kontakt med olika organisationer.

Hur har det gått?

Sådär. Vi hörde av oss till FSDB, SDR och SKR (Sveriges Kommuner och Regioner), men fick ingen respons. STTF svarade, men är ju inte en facklig organisation och har inte mer makt än vi på det sättet, och kunde inte mer än ställa sig bakom våra idéer. Men det som gruppen lett till är att jag fått kontakt med Isabell Engwall och Guidaí de Mello. Vi kände att vi hade ett gemensamt mål, och STTF har nu som bekant bildat en arbetsgrupp för dessa frågor.

“ På min slutpraktik såg jag hur många inte fick tolk då den tolkcentralen hade en väldigt hård prioritering på grund av att det saknades tolkar.

Vad är syftet med att ha just en facebookgrupp?

Tanken var från början med gruppen att alla ska kunna ge input på våra frågor, men också att alla ska kunna ta del av information. Gruppen är som en bas för organisering. Vi var från början kanske 20-30 tolkelever som ville få in fler. Det var intressant att få så stort genomslag på så kort tid. Vi startade i höstas, runt november, och har nu 227 medlemmar (4/6-23). Men vad som ska göras för att sprida medvetandet om tolkars situation är svårt att veta. Ska vi kontakta stormedia? Jag brukar säga att “alla aktioner får en motaktion”, och då är risken att det blir negativ stämning kring oss, att folk undrar vilka vi är ens och varför just vi ska ha mer pengar, det vill ju alla ha. Detta är ett dilemma jag fortfarande funderar på. Vi behöver hitta någon vettig kontakt, men det är svårt.

Vem ska föra vår kamp? Vissa inom dövvärlden gör det. Men ett problem är att många döva inte vet hur tolkyrket fungerar, och där vill vi försöka hjälpa till att skapa en bro. Vi önskar verkligen att SDR skulle vilja vara med i den här diskussionen. FSDB har börjat uppmärksamma tolkarna, vilket är jättefint, men FSDB är också så få. Vi behöver samarbeta med brukarorganisationerna och föra kampen från två håll. Men jag förstår att det är svårt för föreningar att hitta personer som vill engagera sig, det gäller säkert både STTF och SDR. Numera med digitaliseringen så sitter man ensam eller så facetimar man, men att gå ut och träffa människor i en föreningslokal händer allt mer sällan.

Vad är era tankar kring yrket då, vad är det ni skulle vilja ha?

Det ska vara vettigt att jobba som tolk, och man ska inte gå back. I allra första hand handlar det egentligen om att tolkanvändare inte ska gå utan tolk. På min slutpraktik såg jag hur många inte fick tolk då den tolkcentralen hade en väldigt hård prioritering på grund av att det saknades tolkar. Mycket handlar om lönerna. Jag tror också att privatiseringen av Tolkcentralen i Stockholm satte käppar i hjulet för hela processen. Lönerna sänks för att företag ska vinna upphandlingar, men blir det verkligen billigare i längden? Om företaget sedan inte kan leverera tolk och måste köpa in frilansare eller andra bolag, förlorar de inte på det då? Och framför allt, vad händer med kvaliteten? Som timanställd behöver man ju ta de jobb som finns, då har man kanske 40 tolktimmar i veckan, jämfört med någon som jobbar på en tolkcentral och har 20. Ju mer man jobbar, desto tröttare blir man. Region Örebro har dock höjt ingångslönen, och det som är positivt med det är att regionerna verkar titta på varann. Det finns fler regioner som jobbar på att höja ingångslönerna. Men det finns en mängd andra viktiga frågor.

När det gäller restid har jag förstått att många företag förlägger rast under restid, så att man inte får betalt för restiden. Många företag ger heller inte sina frilansare restidsersättning, så har man då en restid på tre timmar går ju de pengarna rakt ifrån lönen. Skolorna har också lagts ner i raskt tempo.

“ Vi måste ha kvar ett fungerande tolkyrke. Att döva inte får tolk är inte okej.

Pontus Fredhage
Foto: Mats Lindblom

Här på Västanvik är vi under 20 elever sammanlagt på alla fyra åren i tolkutbildningen. Det är en viktig fråga att så få påbörjar tolkutbildning. Jag uppfattade det som att man la ner skolor för att få upp söktrycket på de som finns, men söktrycket verkar inte ha ökat. Vad kan det bero på? Gör skolorna inte reklam nog, eller vet folk inte vad en tolk är? Ytterligare ett problem är att tolkkåren är splittrad i olika fackförbund, samtidigt som vi är så få att det känns ogörligt att ha ett eget fack.

Vad gör ni just nu?

Precis nu sammanställer vi en enkät till aktiva tolkar som ska skickas ut via STTF. Det handlar om hur ni ser på löner, yrket, och hur villkoren ser ut. Vi vill få fakta på vad folk tycker. Jag försöker uppdatera i gruppen så fort något händer.

Vad hoppas ni uppnå?

Vi vill samla tolkkåren, och se till att alla jobbar åt samma håll med samma mål. Vi vill få upp lönerna och statusen. Vi måste ha kvar ett fungerande tolkyrke. Att döva inte får tolk är inte okej. Men vi behöver få en kontakt inom politikervärlden, som kan jobba med oss, mot ett mål. Vi är ju bara 200 personer som tycker att något måste hända. Det gäller att hitta någon som förstår och kan hjälpa till.

Av Maria Sköld

FACIT SUDOKU

9	6	5	2	8	4	3	7	1
8	1	7	9	5	3	4	6	2
3	4	2	6	1	7	9	8	5
4	8	3	5	6	9	1	2	7
2	5	9	8	7	1	6	3	4
6	7	1	3	4	2	5	9	8
1	3	4	7	9	8	2	5	6
5	2	8	1	3	6	7	4	9
7	9	6	4	2	5	8	1	3

Klassisk XIV

5	2	1	8	3	6	4	9	7
8	3	9	7	4	1	6	2	5
6	7	4	9	2	5	3	8	1
2	5	6	4	8	7	1	3	9
9	1	7	2	6	3	5	4	8
4	8	3	5	1	9	2	7	6
3	6	8	1	9	2	7	5	4
1	4	5	3	7	8	9	6	2
7	9	2	6	5	4	8	1	3

Klassisk XV

**STTF önskar er
alla en riktigt
skön sommar!**

